

Јесте ли се запитали зашто су Чедомир Јовановић и већи део српске грађанистичке сцене тако уздржани у тренуцима када Борис Тадић у име ДС-а објављује раскид са свим оним што је претходних година важило за свето писмо тзв. Друге Србије? Чак и по правилу бескомпромисни Ненад Чанак, познат по склоности да забрањује, ломи и лустрира – а помало и веша – све оно што има везе са старим режимом и стоји на путу Европе и аутономије, данас показује завидну дозу толеранције и суздржаности према blasphemичним изјавама лидера демократа и његовим “екуменским” порукама партијским друговима да се воле, друже и множе са социјалистима са којима, гле чуда, деле заједнички бол за изгубљеним лидерима. “Национално помирење” је та нова магична реч која се до јуче није смела ни замислити, а камоли изговорити у пристojним грађанистичким круговима, и због које је, на пример, писац ових редова годинама развлачен коњ'ма на репове по реформским форумима и блоговима.

Готово две деценије размишљам о опасности од грађанског рата у Србији. Оног правог, “врућег” сукоба, на ивици којег смо већ у неколико наврата били, док са овим “хладним”, медијским и културним ратом живимо, такорећи, непрестано. Доста текстова и многе сате разговора са истомишљеницима и неистомишљеницима посветио сам расправама на ту тему, при чему су се ставови кретали од става да само што се нисмо похватили за гуше, до констатације да овде, нажалост, нема политичке енергије чак ни за тако нешто. Нема ово друштво снаге чак ни да се честито побијемо, а камоли око нечега истински сложимо и мобилишемо – гласи ова оптимистичко-песимистичка теза. Дакле, док једни мисле да је могућност српско-српског сукоба сасвим реална и прибојавају се таквог исхода, други у суштини прижељкују тај коначни обрачун, али сумњају да ће до њега доћи. А онда, преко ноћи, свим тим историјским контроверзама, страховима и надањима дође крај, само зато што се куглица српског изборног рулета зауставила тако да је, након што је Коштуница рекао своје (закаснило!?) историјско “не”, без социјалиста постало немогуће формирати антирадикалску владу.

Како је више него очигледно да ДС и СПС у политичком смислу немају ништа заједничко (покушај са приврженошћу “идеји левнице” и Социјалистичком интернационалом као заједничким именитељем био је ипак сувише јадан и неуверљив), идеја националног помирења појавила се као спасоносни џокер, такорећи, кец из Тадићевог чаробног маркетиншког шешира. Да је, рецимо, ЛДП освојио само неколико посланика више о

“националном помирењу” нико не би говорио, а они који би се одважили да зуцну нешто у том правцу били би поново жигосани као највећи противници прогреса и светле евро-будућности.

Но, упркос свему, када би ово актуелно политичко пренемагање, без обзира што сви знамо шта су његови прави мотиви, заиста био увод у национално помирење, вредело би га подржати, па макар Војислав Коштуница и Тома Николић више никад не видели политичког сунца. Баш као што пут у пакао може бити поплочан добрим намерама, тако нас животно искуство, па и, поред осталог, Хегелова филозофија историје уче да ниски и себични мотиви некад умеју бити полуге историјског прогреса пре и више него сама добра воља и празни моралистички апели. (Код Хегела се то зове “лукавство ума”, а и код Канта има нешто слично.) Тако би се, теоријски гледано, као епилог грозничавог напора демократа да остану на власти по сваку цену, као и жеље социјалиста да се на власт коначно врате, на крају збиља могло изродити нешто налик националном јединству и друштвеном консензусу. Могло би – али неће. Јер да се заиста ради о томе не би Чедомир Јовановић био тако конструктиван, нити би амерички амбасадор овај аранжман тако здушно подржавао. Заправо, рекао бих да је читав овај изборни рингишпил у којем се као држава и народ вртимо већ више од шест месеци и покренут са циљем да се у корену затру извесни наговештаји националног консензуса који су се појавили као последица опште фрустрације због начина на који су САД подржавале и реализовале пројект независног Косова. Парафразирајући својевремену изјаву Стјепана Месића могли бисмо рећи: Задатак је испуњен – консензуса више нема, а Срби су поново постали сами себи највећи непријатељи.

Да се не лажемо, да је некоме стало до истинског помирења онда би руку пружио радикалима и онда не би читаву своју кампању базирао на свеопштој друштвеној поларизацији и страху од “повратка у деведесете”. Све је то, дакле, само маневар да се колико-толико спасе политички образ и на обе стране сачува бар привид неке политичке принципијелности. Социјалисти су овде потребни зато што је тамо где треба закључено да су довољно безопасни, мали, слаби и коруптивни. СПС је тој елити потребан за једнократну употребу, то јест, за прво гласање и преузимање преосталих полуга власти, а после ће кључне реформске одлуке већ моћи да се доносе и без њих, јер ће, злу не требало, поред пензионера и Палме у резерви спреман чекати и ЛДП. Разуме се, уколико буду ћутали и не мешали се много у стратешке ствари и важне послове, моћи ће тако да вегетирају годинама. Али уколико би случајно помислили да се играју политике и покушали да нешто стварно одлучују и утичу брзо ће им се ставити до знања ко је господар и како стоје ствари. Уосталом, погледајте само како је Коштуница неславно окончао свој други премијерски мандат.

Ивици Дачићу се мора признати да је до сада савршено и уз минималне жртве по себе и

странку водио ову постизборну игру. Али ово није ствар памети и лукавства који му очигледно не мањају. Чак и када би му заиста “дало” – као што по свој прилици неће – да буде Тадићев премијер, једини маневарски простор унутар којег ће Дачић и његова странка још моћи да се крећу јесте онај између судбине Банета Ивковића у Ђинђићевом ДОС-у и статуса Душана Михајловића и Нове Демократије у својевремено веома сличном Милошевићевом пројекту “владе народног јединства”. А Дачић најбоље зна да се ни један ни други нису баш политички „наиграли“ – што, разуме се, не значи да обојица нису профитирали у неком другом и конкретнијем смислу.